

WWF *for a living planet*®

[ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ]

Χοσέ Μανουέλ Μπαρόσο
Πρόεδρος
Ευρωπαϊκή Επιτροπή
200 Rue de la Loi
1049 Brussels

6 Ιανουαρίου 2012

Αξιότιμε Πρόεδρε Μπαρόσο,

Η διεθνής περιβαλλοντική οργάνωση WWF επιθυμεί να θέσει υπόψη σας τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, με ειδική αναφορά στην Ελλάδα. Ο αντίκτυπος στο περιβάλλον του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής που εποπτεύεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), ήδη αποτελεί αιτία για σοβαρή ανησυχία.

Κατά τα τελευταία χρόνια, έχει δοθεί από την Ελληνική Κυβέρνηση αυξημένη προσοχή στα ζητήματα αειφορίας και στην ανάγκη για περιβαλλοντική ενσωμάτωση, που είτε αφορούν νομικές απαιτήσεις που πηγάζουν από τις κοινοτικές και διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας, είτε ως ανταπόκριση στην αυξανόμενη κοινωνική πίεση. Ως αποτέλεσμα, σημαντική πρόοδος έχει επιτευχθεί στην εθνική περιβαλλοντική πολιτική, νομοθεσία και τις σχετικές δομές διακυβέρνησης, πρωτίστως λόγω της σχετικής νομοθεσίας και των πολιτικών της ΕΕ. Περιβαλλοντικές οργανώσεις, όπως το WWF Ελλάς, έχουν εργασθεί ώστε να γίνει αυτή η πρόοδος πραγματικότητα. Θεωρούμε αυτό το πλαίσιο περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας ως σημαντική για τη χώρα κληρονομιά που της επιτρέπει να ασκήσει πλήρως τον ρόλο της εντός της ΕΕ-27 και σε ισότιμη βάση με τα άλλα κράτη μέλη. Αυτή η κληρονομιά πρέπει να προστατευθεί και να διασφαλισθεί.

Η οικονομική και δημοσιονομική κρίση της χώρας προκαλεί μια δίχως προηγούμενο απώλεια αυτού του πολύτιμου «περιβαλλοντικού κεκτημένου». Καθώς οι σχετικές με το πρόγραμμα προσαρμογής πιέσεις στο περιβάλλον συσσωρεύονται, εξελίσσεται στην Ελλάδα μια αδήλωτη αλλά απολύτως πραγματική περιβαλλοντική κρίση, πίσω από τους τίτλους της οικονομικής και της κοινωνικής κρίσης. Δυστυχώς, αυτή η περιβαλλοντική κρίση επιτείνεται σοβαρά από τις πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Αυτές μάλιστα οι πολιτικές εφαρμόζονται χωρίς να έχει προηγηθεί εκ των προτέρων εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των μέτρων του πακέτου οικονομικής στήριξης. Έτσι, η βραχυπρόθεσμη ανάπτυξη, με ελάχιστη δυνατή μέριμνα για το περιβάλλον και την αειφορία, θεωρείται πλέον απόλυτη προτεραιότητα από το σύνολο της Ελληνικής Κυβέρνησης, καθώς και από μια σημαντική κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Είναι πολύ πιθανό αυτή η συνταγή λιτότητας που υπαγορεύεται από ένα μέρος των υπηρεσιών της Επιτροπής να λειτουργεί ακυρωτικά για τις προθέσεις της Επιτροπής σε άλλους τομείς, όπως είναι η διασφάλιση του περιβαλλοντικού κεκτημένου.

Συγκεκριμένα, επιθυμούμε να επισημάνουμε τα ακόλουθα παραδείγματα σημαντικής οπισθοδρόμησης σε περιβαλλοντικές πολιτικές, τα οποία έχουν συμβεί στην Ελλάδα από τον Μάιο του 2010. Αυτά αναλύονται εκτενέστερα στο παράρτημα αυτής της επιστολής.

1. Εξαφάνιση του Πράσινου Ταμείου και απορρόφησή του από τον κεντρικό προϋπολογισμό

2. Κούρεμα των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης
3. Έμφαση σε περιβαλλοντικά αμφίβολες μεγάλες επενδύσεις
4. Εκ των υστέρων νομιμοποίηση αυθαιρέτων σε προστατευόμενες περιοχές
5. Βεβιασμένη και ανεξέλεγκτη πώληση δημόσιας γης
6. Μείωση της περιβαλλοντικής στελέχωσης των δημόσιων υπηρεσιών
7. Αποδόμηση των θεσμών περιβαλλοντικής διακυβέρνησης
8. Αμφισβητήσιμη στήριξη σε βρώμικες πηγές ενέργειας

Πιστεύουμε πως τα συγκεκριμένα παραδείγματα καταδεικνύουν, από μόνα τους ή συνδυαστικά, ότι πιο σημαντικά και μακροχρόνια περιβαλλοντικά προβλήματα θα ακολουθήσουν, εάν η προσέγγιση στις πολιτικές προσαρμογής δεν βελτιωθεί άμεσα. Δεν επιρρίπτουμε ευθύνη για κάθε μια από αυτές τις εξελίξεις σε κάποιο συγκεκριμένο μέρος, είτε την Τρόικα είτε την Ελληνική Κυβέρνηση. Θεωρούμε όμως πως όλα τα μέρη φέρουν ευθύνη και είναι υπόλογα για την εφαρμογή των στόχων οικονομικής προσαρμογής κατά τρόπο που να μην επιδεινώνει τις περιβαλλοντικές συνθήκες στην Ελλάδα, που θα είναι σύμφωνος με τις διατάξεις της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού δικαίου και ο οποίος θα προβλέπει εκ των προτέρων τις συνδυαστικές συνέπειες αυτών των πολιτικών παρεμβάσεων, μέσω της σχολαστικής εφαρμογής αναγνωρισμένων μεθοδολογιών περιβαλλοντικής εκτίμησης.

Το WWF πιστεύει ακράδαντα ότι η κρίση που εκτυλίσσεται στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη δεν πρέπει να θεωρείται απλώς δημοσιονομική. Η κρίση δεν πηγάζει μόνο από την κακή διαχείριση των οικονομικών κάθε κράτους, αλλά αποτελεί αντανάκλαση ενός προβληματικού προτύπου οικονομικής ανάπτυξης, το οποίο εξαρτάται από την υπερκατανάλωση και προκαλεί ένα σταθερά αυξανόμενο οικολογικό έλλειμμα και υπερεκμετάλλευση φυσικών πόρων. Έως ότου ξεπεραστούν αυτές οι αντιφάσεις στα ισχύοντα πρότυπα οικονομικής ανάπτυξης, τα μέτρα που επιβάλλονται σε χώρες όπως η Ελλάδα δεν αποτελούν παρά τσιρότα. Αντί να θεραπεύουν πληγές, στην πραγματικότητα τις επιδεινώνουν, ενώ διογκώνουν το πιο μακροπρόθεσμο κόστος της περιβαλλοντικής αποκατάστασης.

Κατά συνέπεια, το WWF καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναθεωρήσει επειγόντως τις πολιτικές και τους όρους δανεισμού που εφαρμόζονται στην Ελλάδα, ώστε να ενσωματώσει περιβαλλοντικά και κοινωνικά βιώσιμες διασφαλίσεις και να δεσμευθεί για:

1. Σεβασμό και υποστήριξη των περιβαλλοντικών και κοινωνικών πολιτικών και νόμων στην Ελλάδα, σε εφαρμογή της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του περιβαλλοντικού και κοινωνικού «κεκτημένου» και να εξασφαλίσει συμμόρφωση με ισχύουσες διεθνείς περιβαλλοντικές νομοθεσίες και πολιτικές.
2. Διεξαγωγή ολοκληρωμένων, διαφανών και συμμετοχικών στρατηγικών περιβαλλοντικών εκτιμήσεων των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής και των ξεχωριστών τμημάτων τους, συνδυαστικά και κατ' εφαρμογή της δικής της Οδηγίας για τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση.
3. Συμπερίληψη ειδικών και μετρήσιμων στόχων και δεικτών αιεφόρου ανάπτυξης στα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής.
4. Αναγνώριση της σημασίας της βιολογική ικανότητας ή του φυσικού κεφαλαίου των χωρών στις οποίες εφαρμόζονται προγράμματα οικονομικής προσαρμογής, συμπεριλαμβανόμενης της εκτίμησης της βάσης φυσικών πόρων και των χρήσεών τους, καθώς και του κόστους περιβαλλοντικής αποκατάστασης.
5. Δέσμευση οικονομικών και στελεχειακών πόρων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προσαρμογής για τη μετάβαση προς μια διαφορετική αναπτυξιακή πορεία, βασισμένη στις αρχές και τα αποτελέσματα της 'πράσινης οικονομίας'.

Το WWF θα απευθυνθεί επίσης στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και σε κάθε εμπλεκόμενο εταίρο για το θέμα αυτό, με την πεποίθηση ότι η συμμετοχή στο κοινό πακέτο διάσωσης της Ευρωζώνης και του

ΔΝΤ συνεπάγεται κοινή ευθύνη για τις επιπτώσεις που προκαλούν οι υπαγορευόμενες κατευθύνσεις και πολιτικές.

Με γνώμονα το δημόσιο ενδιαφέρον για τα ζητήματα που εγείρονται από την παρούσα επιστολή, αντίγραφο αυτής θα τεθεί ευρύτερα στη διάθεση των μέσων ενημέρωσης και του κοινού.

Με εκτίμηση,

Τζέιμς Π. Ληπ
Γενικός Διευθυντής,
WWF International

Τόνι Λονγκ
Διευθυντής,
WWF – Γραφείο Ευρωπαϊκής
Πολιτικής

Δημήτρης Καραβέλλας
Διευθυντής,
WWF Ελλάς

Κοινοποίηση:

- Κριστίν Λαγκάρντ, Γενική Διευθύντρια, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
- Μάριο Ντράγκι, Πρόεδρος, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
- Χέρμαν βαν Ρομπούι, Πρόεδρος, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
- Ζαν Κλωντ Γιουνκέρ, Πρόεδρος, Eurogroup
- Λουκάς Παπαδήμος, Πρωθυπουργός Ελλάδας
- Γιέρζυ Μπούζεκ, Πρόεδρος, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- Χέλλε Τόρνινγκ – Σμιτ, Πρωθυπουργό Δανίας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Εξαφάνιση του Πράσινου Ταμείου

Η θεσμοθέτηση και έναρξη λειτουργίας του Πράσινου Ταμείου – ενός εθνικού ταμείου για το περιβάλλον - το 2010, ήταν μια επί μακρόν αναμενόμενη και πραγματικά πολύ θετική εξέλιξη περιβαλλοντικής πολιτικής. Μετά από δεκαετίες σκανδαλώδους έλλειψης διαφάνειας στη διαχείριση των εσόδων από τέλη, φόρους και πρόστιμα που εισπράττονται με περιβαλλοντικό σκοπό, το Πράσινο Ταμείο άνοιξε μια νέα εποχή ξεκάθαρου προϋπολογισμού, απολογισμού και διάθεσης ζωτικής σημασίας χρηματοδότησης για τη διατήρηση της φύσης, αστικές αναπλάσεις και πολιτικές καθαρής ενέργειας.

Τον Οκτώβριο 2011, με μια τροπολογία που κατατέθηκε την τελευταία στιγμή σε νομοσχέδιο που αφορούσε περικοπές σε συντάξεις και εργασιακά δικαιώματα στον δημόσιο τομέα, προβλέφθηκε η απορρόφηση του 95% των εσόδων του Πράσινου Ταμείου από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, ώστε να καλυφθούν έξοδα μη περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Ο νόμος ψηφίστηκε στις 25 Οκτωβρίου.

Πρέπει να σημειωθεί πως επί του παρόντος, το Πράσινο Ταμείο έχει ένα αποθεματικό περίπου 1 δις €, το οποίο είναι νομικά δεσμευμένο για βελτίωση των συνθηκών του αστικού περιβάλλοντος, προστασία της φύσης, δασική διαχείριση και ενεργειακή εξοικονόμηση. Κατά τα επόμενα δυο χρόνια, το Πράσινο Ταμείο προγραμματίζεται να εισπράξει περίπου 3 δις € επιπλέον, κυρίως από πρόστιμα νομιμοποίησης αυθαιρέτων κατασκευών. Δεδομένου ότι ο κρατικός προϋπολογισμός δεν διαθέτει πόρους για το περιβάλλον (πλην όσων αφορούν τη μισθοδοσία και λειτουργία των περιβαλλοντικών υπηρεσιών), το Πράσινο Ταμείο είναι η μόνη εθνική πηγή περιβαλλοντικών χρηματοδοτήσεων. Η εξέλιξη αυτή είναι ιδιαίτερα αρνητική, καθώς στην πράξη απισχναίνει τον ήδη φτωχό περιβαλλοντικό προϋπολογισμό της χώρας.

2. Κούρεμα των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης

Στο πρόσφατα αναθεωρημένο Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής και Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης αναφέρεται ότι:

“Υιοθετείται νομοθεσία για την απλοποίηση και την σύντμηση των διαδικασιών για την ολοκλήρωση των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και για την έγκριση περιβαλλοντικών όρων με στόχο τον περιορισμό του αριθμού των έργων που υπόκεινται σε περιβαλλοντική αδειοδότηση αλλά και του χρόνου για τις διαδικασίες έγκρισης στα επίπεδα του μέσου όρου της Ε.Ε. Η επιτάχυνση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης διασφαλίζεται από την υποχρέωση της εκδίδουσας αρχής να προχωρήσει στην διαδικασία έγκρισης μετά από ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.”¹

Δεδομένου ότι η Ελλάδα παρουσιάζει έλλειμμα σε βασικά και κρίσιμης σημασίας εργαλεία περιβαλλοντικής πολιτικής (όπως οι δασικοί χάρτες, το εθνικό κτηματολόγιο, η χαρτογράφηση των οικοτόπων των περιοχών Natura 2000 και ο χαρακτηρισμός θαλάσσιων περιοχών Natura 2000, καθώς και η θέσπιση σαφούς πλαισίου χρήσεων γης), πολλές από τις διαδικασίες περιβαλλοντικής αδειοδότησης λειτουργούσαν ως βαλβίδες ασφαλείας που κάλυπταν σημαντικά κενά γνώσης και πολιτικής χωρικού σχεδιασμού. Με σκοπό τον περιορισμό του αριθμού των έργων που υπόκεινται σε περιβαλλοντική αδειοδότηση, ήδη επιχειρείται η εξαίρεση πολλών κατηγοριών έργων εντός περιοχών Natura 2000 από τη διαδικασία δέουσας περιβαλλοντικής εκτίμησης, αφήνοντας ανοιχτό το ενδεχόμενο παραβίασης του άρθ. 6.3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για την προστασία των οικοτόπων.

¹ Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ελλάδα: Μνημόνιο συνεννόησης για τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις οικονομικής πολιτικής - τέταρτη επικαιροποίηση. Ανεπίσημη μετάφραση. (2 Ιουλίου 2011). Διαθέσιμο από τον ιστότοπο της ΕΕΤΑΑ: http://www.eetaa.gr/anakoinoseis/MoU4_Greek_Translation/files/mougreektranslation4.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 15 Δεκεμβρίου 2011).

Σε κατάσταση φρενήρους αναζήτησης εύκολων και γρήγορων επενδύσεων, η Ελληνική Κυβέρνηση θυσίασε σημαντικές περιβαλλοντικές βαλβίδες ασφαλείας. Την ίδια στιγμή, το νέο σύστημα περιβαλλοντικής αδειοδότησης αποτυγχάνει να ξεκαθαρίσει την εικόνα και τους κανόνες, τόσο για την προστασία της φύσης, όσο και για τους ενδιαφερόμενους επενδυτές, καθώς σχεδόν τα πάντα επιτρέπονται σχεδόν παντού, υπό ασαφείς όρους. Σε συνδυασμό με τις περικοπές τόσο του ίδιου του Πράσινου Ταμείου όσο και σε δαπάνες και προσωπικό που αποδυναμώνουν σημαντικές δημόσιες υπηρεσίες (όπως η δασική), το νέο σύστημα υποσκάπτει σοβαρά το ήδη προβληματικό σύστημα περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Το WWF επιμένει ότι οι περιβαλλοντικές εκτιμήσεις και άδειες είναι ζήτημα έξυπνων και βιώσιμων επιλογών, όχι καθυστέρησης επενδύσεων. Το ισχύον σύστημα εισάγει αδιάκριτα περικοπές σε αδειοδοτικές διαδικασίες και στάδια, χωρίς να διευκολύνει την επαρκή εκτίμηση της βιωσιμότητας κάθε έργου ή σχεδίου, υποβαθμίζει νομικά δεσμευτικές απαιτήσεις και δεν παρέχει ασφάλεια δικαίου για τους επίδοξους επενδυτές.

3. Έμφαση σε περιβαλλοντικά αμφίβολες μεγάλες επενδύσεις

Μεγάλα επενδυτικά σχέδια, όπως το πρόγραμμα ηλιακής ενέργειας «ΗΛΙΟΣ», μείζονες αυτοκινητόδρομοι και μεγάλα τουριστικά θέρετρα προσελκύουν την προσοχή της Κυβέρνησης, ως να ήταν η πλέον υποσχόμενη έξοδος από την κρίση.

Σε συνδυασμό με τις άκριτες περικοπές στο σύστημα περιβαλλοντικής αδειοδότησης, οι ρυθμίσεις του ν. 3894/2010 που ψηφίστηκε τον Αύγουστο 2010 επιτρέπει σε περιβαλλοντικά προβληματικές επενδύσεις, όπως μεγάλα εμπορικά πολυκαταστήματα και σύνθετες τουριστικές εγκαταστάσεις, να προχωρήσουν με «φωτογραφικές» διαδικασίες που ακυρώνουν ισχύοντες κανονισμούς δόμησης και προστασίας της φύσης.

Σημαντική ανησυχία προκαλεί το πρόγραμμα «ΗΛΙΟΣ», το οποίο διαμορφώνεται από την Ελληνική Κυβέρνηση, ως ανταπόκριση στο εκφρασμένο διεθνές ενδιαφέρον για επενδύσεις σε αιολική και ηλιακή ενέργεια. Σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που έχουν δημοσιοποιηθεί μέχρι σήμερα, το πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ θα στοχεύσει στην παραγωγή 10GW ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά συστήματα και θα απαιτήσει περίπου 200 χλμ² γης. Ο ίδιος ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής έχει ταξιδέψει δυο φορές στη Γερμανία, ώστε να παρουσιάσει το πρόγραμμα σε συνέδριο επενδυτών και στη Γερμανική Κυβέρνηση.

Δέσμευση της Ελλάδας για προώθηση του προγράμματος ΗΛΙΟΣ περιλήφθηκε στην απόφαση της Ευρωδιάσκεψης κορυφής του Οκτωβρίου 2011:

«13. Η Ελλάδα δεσμεύει μελλοντικές ταμειακές ροές από το πρόγραμμα «Ηλιος» ή άλλα έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις πέραν των ήδη περιλαμβανομένων στο πρόγραμμα προσαρμογής για την περαιτέρω μείωση του χρέους της Ελληνικής Δημοκρατίας έως 15 δισ. ευρώ με σκοπό την αποκατάσταση της δανειοδοτικής ικανότητας του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF).»²

Παρά το γεγονός ότι η εκμετάλλευση της αιολικής και ηλιακής ενέργειας της Ελλάδας είναι κατ' αρχήν μια πολύ θετική προοπτική, το πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ εμφανίζεται ως ιδιαίτερα προβληματικό, καθώς:

- βασίζεται σε ένα ανύπαρκτο δίκτυο μεταφοράς του συνόλου της παραγόμενης ενέργειας στη Γερμανία, το οποίο θα πρέπει να αναπτυχθεί, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη σημαντικές απώλειες στο σύστημα διανομής,

² ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΚΟΡΥΦΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΩ. Βρυξέλλες, 26 Οκτωβρίου 2011. Διαθέσιμο από: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/el/ec/125666.pdf (τελευταία πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου 2011).

- θα απαιτήσει τεράστιες εκτάσεις γης, οι οποίες δεν έχουν ακόμα εντοπιστεί,
- σχεδιάζεται πίσω από κλειστές πόρτες, δίχως δημόσια διαβούλευση και διαφάνεια.

Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι σήμερα, δεν έχει ζητηθεί η συμμετοχή στη διαδικασία του Διαχειριστή Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ενέργειας.

Μέσα στους επόμενους μήνες αναμένεται η κατάθεση στη Βουλή νέων νομοθετικών προτάσεων για την έγκριση μεγάλων επενδυτικών σχεδίων, με στόχο την αποφυγή της δημόσιας διαβούλευσης και την αφαίρεση από τους πολίτες κάθε δικαιώματος για δικαστική προστασία (καθώς οι νόμοι δεν αποτελούν δικαιοδοσία των δικαστηρίων). Μέχρι σήμερα, η πλειονότητα των αιτήσεων για υπαγωγή στο σύστημα «fast track» αφορά έργα ενέργειας, μεγάλων τουριστικών μονάδων και εξορυκτικής και μεταλλουργικής δραστηριότητας. Εκτιμάται ότι περισσότερες αιτήσεις θα υποβληθούν για έργα που έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο δικαστικής βασιάνου από το Συμβούλιο της Επικρατείας για παράβαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

4. Νομιμοποίηση παράνομων κατασκευών σε προστατευόμενες περιοχές

Με δεδομένη την έκταση του φαινομένου της αυθαίρετης οικοδομικής δραστηριότητας σε ολόκληρη την Ελλάδα, η οποία όμως παραμένει αχαρτογράφητη, με τις εκτιμήσεις να κυμαίνονται μεταξύ 1-2 εκατομμύρια παράνομα κτίσματα, έκθεση του ΔΝΤ καλεί για:

“Κίνητρα για τη ρύθμιση παραβάσεων χρήσεων γης, τα οποία θα αποφέρουν τουλάχιστον €1500 εκατομμύρια από το 2011 έως το 2013, εκ των οποίων τουλάχιστον €500 εκατομμύρια εντός του 2011»³

Αρχικά, η διαδικασία ‘τακτοποίησης’ (στην πράξη νομιμοποίησης) αφορούσε συγκεκριμένες παραβάσεις στο πλαίσιο νόμιμων οικοδομικών αδειών. Τα πρόστιμα για την τακτοποίηση θα κατευθύνονταν στο Πράσινο Ταμείο, ώστε στη συνέχεια να χρηματοδοτήσουν δράσεις αστικών αναπλάσεων και επίτευξης «περιβαλλοντικού ισοζυγίου». Καθώς η οικονομική κρίση βάθυνε, η Κυβέρνηση αποφάσισε να συμπεριλάβει στη διαδικασία νομιμοποίησης και κατασκευές ολωσδιόλου παράνομες, αναμένοντας έσοδα περίπου €600 εκατομμυρίων εντός του 2011. Ο νόμος για την ‘τακτοποίηση’ των παράνομων οικοδομών (κυρίως κατοικίες και επαγγελματικά κτίρια), ο οποίος ψηφίστηκε τον Αύγουστο 2011 (ν. 4014/2011), δεν περιλαμβάνει ρυθμίσεις για δέουσα εκτίμηση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων και επιτρέπει τη νομιμοποίηση παράνομων κατασκευών ακόμα και εντός προστατευόμενων περιοχών. Τα αυθαίρετα εντός προστατευόμενων περιοχών ποικίλουν από οικιστικές αναπτύξεις μέχρι εγκαταστάσεις διασκέδασης και αναψυχής, ακόμα και ολόκληρα χιονοδρομικά κέντρα. Ευρέως γνωστές τέτοιες περιπτώσεις ελληνικών προστατευόμενων περιοχών που έχουν υποστεί υποβάθμιση από παράνομη οικοδομική δραστηριότητα είναι η περιοχή ωοτοκίας της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta* στη Δάφνη του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου και τα αυθαίρετα στη Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου (υγρότοπος Ραμσάρ).

5. Βεβιασμένη και ανεξέλεγκτη πώληση δημόσιας γης

Στην έκθεση του ΔΝΤ “Greece: Staff Report on Request for Stand-By Arrangement”⁴, η Ελληνική Κυβέρνηση καλείται να:

“...αναθεωρήσει τον ρόλο για εκχώρηση κρατικών περιουσιακών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένης γης που αποτελεί ιδιοκτησία δημόσιων επιχειρήσεων ή της κυβέρνησης».

Τον Ιούνιο 2011, ψηφίστηκε από τη Βουλή ο νόμος 3986/2011 σχετικά με "Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012–2015". Αυτός ο νόμος θέτει το νομικό πλαίσιο για τάχιση εκποίηση δημόσιας γης, ανεξάρτητα από τον οικολογικό χαρακτήρα της και άσχετα από τη νομοθεσία για την προστασία της φύσης που ισχύει για αυτές τις περιοχές. Χωρίς να

³ Απόδοση από το αγγλικό πρωτότυπο σε ελεύθερη μετάφραση: International Monetary Fund. Greece: Staff Report on Request for Stand-By Arrangement. (Μάιος 2010). IMF Country Report No. 10/110. Διαθέσιμο από τον ιστοχώρο του ΔΝΤ: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10110.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 7 Νοεμβρίου 2011).

⁴ οπ.π.

διευκρινίζει διαδικασία για την εξειδίκευση είτε της οικονομικής είτε της οικολογικής αξίας αυτών των περιοχών, τη βιοποικιλότητα που φιλοξενούν και τις οικολογικές υπηρεσίες που είναι δυνατόν να προσφέρουν, ο νόμος αυτός επιτρέπει ακόμα και τη νομιμοποίηση προϋφιστάμενων παράνομων δραστηριοτήτων.

6. Άνευ όρων μείωση υπαλλήλων στις περιβαλλοντικές υπηρεσίες

Στο προσεχές διάστημα, δραστικά μέτρα αναμένεται να ανακοινωθούν για τον ελληνικό δημόσιο τομέα, τα οποία θα περιλαμβάνουν επιπλέον περικοπές σε προσωπικό και πόρους σε όλα τα υπουργεία, τους οργανισμούς του δημοσίου και γενικά κάθε δημόσιο φορέα. Μια μείωση του αριθμού των υπαλλήλων κατά 30% έχει ήδη δρομολογηθεί.

Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από έναν διογκωμένο και αναποτελεσματικό δημόσιο τομέα, το εθνικό σύστημα περιβαλλοντικής διακυβέρνησης ήταν πάντα και παραμένει υποστελεχωμένο. Για παράδειγμα, η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος εμφανίζει ποσοστό υποστελέχωσης της τάξης του 60%. Σύμφωνα με έκθεση του WWF Ελλάς (2005)⁵ για την κατάσταση εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, τα επίπεδα στελέχωσης των τοπικών περιβαλλοντικών υπηρεσιών είχαν ως εξής:

Αρχή	Κάλυψη αναγκών στελέχωσης (μ.ο.)
Τοπικές λιμενικές αρχές	66.9 %
Τοπικές δασικές αρχές	65.5 %
Διευθύνσεις περιβάλλοντος (νομαρχιακό και περιφερειακό επίπεδο – NUTS 2 και 3)	59.9 %
Διευθύνσεις δασών (νομαρχιακό επίπεδο)	54.4 %

Ως αποτέλεσμα της αναδόμησης του συστήματος τοπικής και αποκεντρωμένης διοίκησης μέσα από το πρόγραμμα «Καλλικράτης» (ν. 3852/2010), η μεγάλη πλειονότητα των τοπικών δασικών υπηρεσιών (αρμόδιων για τη δασική διαχείριση, την αδειοδότηση και επίβλεψη της υλοτομικής δραστηριότητας, την έκφραση γνώμης για τις ΜΠΕ, τη φύλαξη και τον χαρακτηρισμό γαιών) θα είναι στελεχωμένες με έναν και μοναδικό δασολόγο!

Η ελλιπώς σχεδιασμένη και βιαστική μείωση του συστήματος περιβαλλοντικής διοίκησης αυξάνει σημαντικά την πιθανότητα χρεωκοπίας της Ελλάδας σε όλα τα περιβαλλοντικά μέτωπα.

7. Αποδόμηση θεσμών περιβαλλοντικής διακυβέρνησης

Οι άτακτες περικοπές και καταργήσεις δημοσίων φορέων και υπηρεσιών απειλούν σοβαρά τι εύθραυστο υπάρχον σύστημα περιβαλλοντικής διακυβέρνησης. Σύμφωνα με την τέταρτη επικαιροποίηση του «Μνημονίου συνεννόησης για τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις οικονομικής πολιτικής»⁶:

“Νομοθεσία για την κατάργηση, συγχώνευση και συρρίκνωση μη βιώσιμων φορέων θα κατατεθεί από την Κυβέρνηση [Ιούλιος 2011] και θα υιοθετηθεί από το κοινοβούλιο [μέσα Αυγούστου 2011]. Μεταξύ άλλων, η νομοθεσία θα αφορά μεγάλους φορείς που θα κλείσουν και των οποίων οι αρμοδιότητες θα μεταφερθούν, και φορείς που θα συγχωνευθούν ή θα μειωθεί σημαντικά το μέγεθός τους: ΚΕΔ₁, ΕΤΑ₂, ΟΔΔΥ₃, Εθνικό

⁵ WWF Ελλάς. Δεσμεύσεις χωρίς εφαρμογή: η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα. (2005). Αθήνα. Νάντσου, Θ. και Χριστοπούλου, Ι.

⁶ Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ελλάδα: Μνημόνιο συνεννόησης για τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις οικονομικής πολιτικής - τέταρτη επικαιροποίηση. Ανεπίσημη μετάφραση. (2 Ιουλίου 2011). Διαθέσιμο από τον ιστότοπο της ΕΕΤΑΑ: http://www.eetaa.gr/anakoinoseis/MoU4_Greek_Translation/files/mougreektranslation4.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 15 Δεκεμβρίου 2011).

Ίδρυμα Νεότητας, ΕΟΜΜΕΧ⁴, ΙΓΜΕ⁵ (κατάργηση), ΟΣΚ⁶, ΔΕΠΑΝΟΜ⁷, THEMIS⁸, ΕΘΙΑΓΕ⁹, ΔΗΜΗΤΡΑ¹⁰ (συγχώνευση), ΕΡΤ¹¹(μείωση μεγέθους). [Q3-2011]

Η Κυβέρνηση λαμβάνει μέτρα με στόχο τη μείωση των προμηθειών και των δαπανών προς τρίτους στις δημόσιες επιχειρήσεις, την αναθεώρηση των τελών, τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και τη μείωση των δαπανών για το προσωπικό μέσω της ολοκλήρωσης και της εφαρμογής ενός σχεδίου μείωσης του προσωπικού [Q3-2011]. Το πλεονάζον προσωπικό που δεν μπορεί να μεταταχθεί σύμφωνα με τον κανόνα της 1 πρόσληψης για κάθε 5 αποχωρήσεις (1 προς 10 για το 2011) θα αντιμετωπισθεί με μη εθελοντικές αποχωρήσεις και μέσω της δημιουργίας εργασιακής εφεδρείας (απόθεμα εργατικού δυναμικού). Ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται χωρίς κλαδικές εξαιρέσεις”

Από τους δημόσιους φορείς που αναφέρονται παραπάνω, το ΙΓΜΕ (Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών) και το ΕΘΙΑΓΕ (Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας) έχουν ιδιαίτερη περιβαλλοντική σημασία. Αρχικά, σχεδιαζόταν η κατάργηση του ΙΓΜΕ, αλλά τελικά το ινστιτούτο σώθηκε, τουλάχιστον προσωρινά, μέσω της συγχώνευσης με το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης. Αλλά και οι φορείς που έχουν επιφορτισθεί με τη διαχείριση και παρακολούθηση των εθνικών πάρκων της Ελλάδας έχουν επίσης μπει σε μια ασαφή διαδικασία συγχωνεύσεων και καταργήσεων.

8. Αμφισβητήσιμη στήριξη σε βρώμικες πηγές ενέργειας

Ο λιγνίτης, ένα από τα πιο «βρώμικα» είδη ορυκτού άνθρακα, είναι το κύριο ηλεκτροπαραγωγό καύσιμο στην Ελλάδα. Περίπου 55% της ηλεκτρικής ενέργειας παράγεται από λιγνίτη.

Επί του παρόντος, η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) είναι εκ των πραγμάτων μονοπώλιο στον τομέα του λιγνίτη στην Ελλάδα. Η απόφαση ΙΡ/09/1226 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το άνευ όρων άνοιγμα της αγοράς λιγνίτη, η οποία προηγήθηκε του «Μνημονίου», δεν έλαβε υπόψη τη διακηρυγμένη πρόθεση της ΕΕ για μια οικονομία χαμηλού άνθρακα και για σχεδόν μηδενικές εκπομπές από την ηλεκτροπαραγωγή μέχρι το 2050.

Η αρχική ανταπόκριση της Κυβέρνησης, η οποία είχε αποδεχθεί την ανάγκη αφαίρεσης του μονοπωλίου από της ΔΕΗ, ήταν η σταδιακή μείωση της εξάρτησης από τον λιγνίτη και η συνεχιζόμενη αύξηση της παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, ώστε το ποσοστό συμμετοχής του λιγνίτη στο ενεργειακό μίγμα να πέσει κάτω από το 25-30% μέχρι το 2020.

Η απελευθέρωση της αγοράς λιγνίτη ήταν και παραμένει προτεραιότητα για την Τρόικα. Η δίκαιη λύση που είχε αρχικά προταθεί από την Κυβέρνηση απορρίφθηκε από την Τρόικα, η οποία επιμένει στο άνοιγμα, είτε μέσω της εκμετάλλευσης νέων λιγνιτικών κοιτασμάτων είχε με την πώληση των πιο αποδοτικών λιγνιτικών μονάδων της ΔΕΗ. Αυτή η πολιτική αναμένεται να εντείνει την εξάρτηση της Ελλάδας από τον ρυπογόνο λιγνίτη. Ταυτόχρονα, ενδέχεται να οδηγήσει σε ένα ντόμινο κατασκευής νέων λιγνιτικών μονάδων, τόσο από ιδιώτες επενδυτές, όσο και από τη ΔΕΗ.